

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ПОГОДЖЕНО

на засіданні вченої ради
факультету історії, педагогіки та психології
протокол № 4 від «19» квітня 2024 р.

Заступник голови Андрій ЗИМЯНСЬКИЙ

Схвалено на засіданні кафедри
всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін
протокол № 5 від «18» квітня 2024 р.

Завідувач кафедри Олег ПЕТРЕЧКО

Схвалено на засіданні кафедри
історії України та правознавства
протокол № 7 від «18» квітня 2024 р.

Завідувач кафедри Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні приймальної комісії
протокол № 4 від «19»
квітня 2024 року

Голова приймальної комісії

ректор Валентина БОДАК

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

для вступу на навчання для здобуття ступеня **доктора філософії**
за спеціальністю **032 «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»**
на основі ступеня магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста

Дрогобич, 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Пропонована програма фахового вступного випробовування зі спеціальності складена, виходячи з цілей, вимог і змісту навчання історії у вищих навчальних закладах. У програмі уміщено перелік проблем з всесвітньої історії (“Стародавній Схід”, “Стародавня Греція”, “Стародавній Рим”, “Історія середніх віків”, “Нова історія країн Європи і Америки”, “Нова історія країн Азії і Африки”, “Новітня історія країн Європи і Америки”, “Новітня історія країн Азії і Африки”, “Історія слов’янських народів”) та історії України періоду від найдавніших часів до сьогодення. Ці курси є нормативними у циклі професійно зорієнтованих дисциплін навчального плану студентів історичних спеціальностей. Методологія відбору змісту програмного матеріалу побудована на основі синтезу культурологічного, цивілізаційного та соціоантропоцентричного підходів.

Відповідаючи на питання вступник повинен продемонструвати глибоке та усвідомлене володіння матеріалом, дати вичерпну відповідь на кожне питання екзаменаційного білету, викладати матеріал обґрунтовано, логічно та переконливо, вміти давати оцінку історичним явищам та процесам, вільно оперувати основними термінами, знати джерельну базу та історіографію тієї чи тієї проблеми.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Історія України

1. Доісторичне минуле та епоха ранніх цивілізацій в Україні

Поняття “історичне джерело”. Класифікація джерел.

Джерела та історіографія проблеми. Перші людські угруповання на теренах України. Період неоліту. Енеоліт (мідно-кам'яний вік). Трипільська культура. Етнокультурні процеси на території України в період розкладу первісного ладу. Кіммерійці. Скіфо-сарматський світ. Велике переселення народів та територія України. Грецька цивілізація в Північному Причорномор'ї.

2. Давні слов'яни на території України

Проблема етногенезу слов'ян у сучасній українській історіографії. Письмові лінгвістичні та археологічні джерела про походження слов'ян. Східнослов'янські племена на українських землях. Державне об'єднання антів. Господарство. Побут Культура. Вірування.

3. Зародження державності на українських землях

Джерела та історіографія проблеми. Передумови утворення Києво-Руської держави. Союзи племен та переростання їх у племінні князіння. Середнє Подніпров'я – ядро Руської держави. Складання княжої династії у полян: Кий, Дір, Аскольд. Етнонім “Русь”. Інші осередки державності на Русі. Князь Олег, його внутрішня і зовнішня політика. Теорії походження державності на Русі в сучасній українській історіографії.

4. Українські землі в період політичної роздробленості Русі і монгольської навали (друга третина XII – перша половина XIII ст.)

Джерела та історіографія проблеми. Поліцентризація Київської Русі. Політичні та економічні причини цього явища. Київське, Чернігово-Сіверське та Переяславське удільні князівства. Князівські уособиці. Нові спроби об'єднання наприкінці XII ст. Галицькі і Волинські землі в XI – XII ст. Поява на Русі монголо-татар. Битва на р. Калці. Похід Батия на руські землі. Облога і зруйнування Києва.

5. Прийняття християнства і культурний розвиток України-Русі

Джерела та історіографія проблеми. Християнство на Русі до 988 р. Релігійні реформи Володимира. Хрещення України-Русі як фактор європеїзації. Проблема організації церкви, спроби подолання деспотизму Константинополя.

Освіта і давнє українське письменство. Архітектура, образотворче і прикладне мистецтво. Зародження передумов складання української народності.

6. Україна під владою Речі Посполитої (друга половина XVI – перша половина XVII ст.)

Джерела та історіографія проблеми. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки. Суспільно-політичний рух. Братства. Берестейська церковна унія 1596 р.

Соціально-економічне становище українських земель: зростання великого землеволодіння, дальший розвиток панщинно-фільваркового

господарства. Третій Литовський статут (1588), остаточне закріпачення селянства. Зміни у становищі міст, розквіт ремесел. Торгівля.

7. Етнічна консолідація й національно-духовне піднесення української народності у XV – першій половині XVII ст.

Джерела та історіографія проблеми. Населення і територія. Уніфікація матеріальної культури. Кристалізація нової національної свідомості. Зміни у національній мові. Проникнення гуманістичних ідей в Україну. Ю.Дрогобич. Зародження національного епосу (історичні пісні і думи). Полемічна література. Друкарство. Літописання. Шкільництво. Острозька Академія. Діяльність П.Могили. Театральне мистецтво. Музика та образотворче мистецтво.

8. Виникнення та еволюція козацтва на території України (друга половина XV – друга половина XVI ст.)

Джерела та історіографія проблеми. Причини виникнення, джерела формування козацтва. Початки українського козацтва і вихід його на політичну арену. Проблеми козацтва в історіографії. Виникнення Запорізької Січі. Князь Дмитро Вишневецький. Військово-політична організація Запорізької Січі. Запорізька Січ – зародок української державності. Утворення реєстрового козацького війська. Боротьба українського козацтва з турецько-татарськими нападниками.

9. Початок і розвиток Української національної революції в 1648 – 1657 рр.

Джерела та історіографія проблеми. Причини революції. Підготовка і початок повстання. Перші перемоги. Зародження ідеї автономізму. Розгортання національно-визвольної соціальної боротьби. Пилявецька битва. Західний похід Хмельницького.

Збаразько-Зборівська кампанія. Зборівський договір. Битва під Берестечком. Білоцерківський договір. Батозька битва. Жванецька кампанія. Переяславська рада. Укладення українсько-московського договору. Зовнішня політика Б.Хмельницького в 1654 – 1657 рр.

10. Україна за гетьманування І.Мазепи та І.Скоропадського

Джерела та історіографія проблеми. Коломацька рада і “Коломацькі статті” 1687 р. Внутрішня політика І.Мазепи. І.Мазепа і Запоріжжя. Відносини гетьмана з царським урядом. Північна війна і Україна. Перехід І.Мазепи на бік Карла XII. Зруйнування московським урядом Батурина. Полтавська катастрофа.

Еміграція і смерть І.Мазепи. Гетьман П.Орлик та його діяльність. Конституція прав і свобод Запорізького війська.

І.Скоропадський та Петро І. Політика московського уряду щодо України. Створення Малоросійської колегії.

11. Дальше обмеження прав Гетьманщини і остаточна ліквідація української державності (1722 – 1786 рр.)

Джерела та історіографія проблеми. П.Полуботок і боротьба козацької старшини за відновлення Гетьманщини. Д.Апостол. “Решительные пункты гетьману Даниле Апостолу”. Друга ліквідація Гетьманщини. Правління

гетьманського уряду (1734-1750). Проекти кодексу законів “Права, по которым судится малороссийский народ”. Обрання гетьманом України К.Розумовського і його реформаторська політика.

Маніфест Катерини II про ліквідацію Гетьманщини. Створення Другої Малоросійської колегії (1774-1786). Ліквідація полково-сотенного адміністративного устрою.

12. Суспільно-політичний рух в Наддніпрянській Україні в першій половині XIX ст.

Джерела та історіографія проблеми. Виникнення перших таємних дворянських гуртків і організацій в Україні. Гурток “Залізні персні”. Союз порятунку. Союз благоденства. Початок українського національного руху. Виникнення масонських лож. Малоросійське товариство. Південне товариство та Товариство об’єднаних слов’ян. “Руська правда” П.Пестеля. “Правила” і “Клятва” – програмні документи Товариства об’єднаних слов’ян. Повстання Чернігівського полку. Передумови утворення Кирило-Мефодіївського братства. Його програмні документи і прокламації: “Книга буття українського народу” і Статут “Брати українці”, “Братья великороссияне и поляки”. Пропаганда демократичних та національних ідей товариством, його історична значимість.

13. Суспільно-політичний та національний рух у Наддніпрянській Україні в другій половині XIX ст.

Джерела та історіографія проблеми. Посилення національного гноблення в Україні. Валуєвський циркуляр. Емський указ, “хлопомани” – українофіли. Громадівський рух. Його радикалізація пошук соціального ідеалу. С.Подолінський, М.Драгоманов. “Вільна Українська преса за кордоном”. Українці і польський повстанський рух. Народництво у Наддніпрянщині. Перші масові робітничі і соціал-демократичні організації в Україні.

14. Москвофільство і народовство на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. Виникнення перших політичних партій у Східній Галичині

Джерела та історіографія проблеми. “Москвофільство” і “народовство”: причини виникнення, суть, еволюція. Критика обох течій І.Франком, радикалізація поглядів народовців під впливом І.Франка. Заснування Української радикальної партії, її програмні вимоги. Виникнення Української соціал-демократичної партії. Пропаганда галицькими соціал-демократами ідеї боротьби за возз’єднання всіх українських земель в самостійній соборній державі.

15. Виникнення та діяльність Центральної Ради, її Універсали

Джерела та історіографія проблеми. Перемога демократичної революції в Росії. Повалення царизму. Виникнення двовладдя. Організація місцевих органів влади. Виникнення Центральної Ради. Початок українізації армії. Військові з’їзди. Перший Універсал. Утворення Генерального секретаріату. Делегація Тимчасового уряду в Києві. Другий Універсал. Жовтневий

переворот у Петрограді. Третій Універсал. Проголошення незалежності України.

16. Боротьба галицьких українців за незалежність. ЗУНР 1918 – 1919 рр.

Джерела та історіографія проблеми. Активізація національно-визвольного руху на західноукраїнських землях. Утворення Української Національної Ради. Діяльність центрального військового комітету. Перемога повстання у Львові та інших теренах Східної Галичини. Виникнення ЗУНР. Державотворча діяльність: утворення Державного секретаріату, місцевих органів управління, судової системи, збройних сил і органів правопорядку, прийняття Тимчасової Конституції, Реорганізація Державного секретаріату і створення Виділу Національної Ради. Соціальна політика ЗУНР. Українсько-польська війна. Оборона Львова. Бойові дії у грудні 1918 – квітні 1919 рр. Акт Злуки. Наступ армії Галлера. Відступ УГА. Чортківський пролом. Перехід польської армії в контрнаступ. Окупація поляками Східної Галичини.

17. УСРР в умовах нової економічної політики (1921 – 1928 рр.)

Джерела та історіографія проблеми. Міжнародне і внутрішнє становище. Договори з іншими державами, представництва за кордоном. Господарська розруха. Політична криза на початку 1921 р. Антибільшовицькі виступи, робітничі страйки. Загальне невдоволення політикою “воєнного комунізму”.

Запровадження НЕПу. Затримка з її впровадженням у селі. Причини і масштаби голоду 1921-1922 рр. Реалізація НЕПу, її обмеженість. Економіка УРСР станом на 1928 р.

Україна і акція утворення СРСР. Договірний статус України у 1921-1922 рр., звуження її суверенітету. Дискусії у верхівці більшовицької партії щодо об'єднання радянських республік. Позиція керівництва УРСР щодо “автономізації” республік. Юридичне оформлення СРСР: I Всесоюзний з'їзд Рад. Український проект конституції СРСР. Проблема конституційного устрою на IV нараді з національних питань при ЦК ВКП(б) і на XII з'їзді РКП(б). Затвердження конституції СРСР. Фактична втрата суверенітету УРСР.

18. Радянська модернізація України (1928 – 1939 рр.)

Джерела та історіографія проблеми. Сталінська індустріалізація України. Завдання 1-ї п'ятирічки в Україні. Перехід до форсованої індустріалізації. Провали першої п'ятирічки. Репресії проти робітників і службовців. Виробниче змагання і матеріальне становище населення. Будови перших п'ятирічок. Промисловість України напередодні Другої світової війни. Ціна індустріалізації.

Колективізація і розселянювання України. Кооперація і колективізація. Перехід до форсованої колективізації, знищення селянських індивідуальних господарств. “Ліквідація куркульства як класу” – форма репресії щодо всього селянства. Деградація сільського господарства.

Голод 1932-1933 рр. в Україні. Причини і передумови голодомору. Початок голоду. “Хлібозаготівлі” – повна конфіскація продовольчих запасів

селянства. Комісія Молотова в Україні. Масштаби смертності населення. Наслідки голодомору.

Культурне, духовне і громадсько-політичне життя у 20-30-і рр. ХХ ст.

19. Західноукраїнські землі у міжвоєнні роки

Джерела та історіографія проблеми. Політика правлячих кіл Польщі, Румунії та Чехо-Словаччини. Соціально-економічне становище населення і його соціальна боротьба. Національно-визвольний рух у Галичині, на Волині та на Закарпатті. Політичні партії і їх діяльність. Культурно-просвітницькі організації.

20. Післявоєнна відбудова і розвиток України в другій половині 1940-х – на початку 1950-х років

Джерела та історіографія проблеми. Територіальні зміни в Україні в середині 1940-х років. Внутріполітичне становище. Деформуючий вплив культу особи на функціонування політичної системи. Відновлення радянської влади і формування партійно-державного апарату у західних областях України. Масові репресії та депортація населення. Боротьба ОУН-УПА з радянською репресивною машиною.

Культурне життя в Україні у другій половині 40-х – на поч. 50-х рр. ХХ ст. Відбудова системи народної освіти. Наука. Розгром генетики. Процеси у літературі і мистецтві. Утиски щодо істориків, письменників і мистецьких діячів. Боротьба з “космополітизмом”.

21. Україна і загострення кризи радянської системи (1965 – 1985 рр.)

Джерела та історіографія проблеми. Суспільно-політичне життя в УРСР. Декларативний характер прав і свобод. П.Шелест і В.Щербицький. Вірнопідданство керівництва України центру. Опозиційних рух. Форми діяльності дисидентів і утворення УГС. Репресії проти правозахисників. Значення опозиційного руху.

Наростання економічної кризи (1965-1985 рр.).

Наростання кризових явищ у культурі. Посилення ідеологізації і русифікації в освіті. Орієнтація на кількісні показники. Стан науки. Умови розвитку літератури і мистецтва. Панування офіціозу і соцреалізму. Антитоталітарні тенденції у літературі і мистецтві. Утиски, переслідування і репресії по відношенню до творчої інтелігенції.

22. Провал намагань реформування СРСР і проголошення незалежності України

Джерела та історіографія проблеми. Загострення відносин між центром і республіками. Намагання і невдача реформування СРСР.

Початок формування багатопартійності в Україні. Вибори до місцевих Рад і Верховної Ради УРСР. Розстановка політичних сил. Прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України.

Спроба державного перевороту в СРСР і його провал. Акт проголошення незалежності України. Припинення діяльності Компартії України. Референдум 1 грудня 1991 р. вибори президента України. Припинення діяльності СРСР, утворення СНД. Політичні партії України на

сучасному етапі. Політичні та економічні реформи в Україні на сучасному етапі.

23. Зовнішня політика незалежної України

Джерела та історіографія проблеми. Вихід України на міжнародну арену. Основні напрямки і пріоритети зовнішньої політики.

Україна і ядерне роззброєння. Участь України в загальноєвропейському процесі. Діяльність в ООН. Взаємовідносини України з країнами СНД, близьким і далеким закордонням. Глобалізація світу як тенденція сучасного етапу його розвитку.

Всесвітня історія

1. Давньоєгипетська цивілізація і держава

Джерела та історіографія проблеми. Політична історія Єгипту в додинастичну епоху, періоди Ранняго, Стародавнього, Середнього, Нового та Пізнього Царств. Організація державного управління, соціальна структура суспільства, розвиток економіки. Зовнішня політика фараонів XVIII – XX династій. Релігійно-політична реформа Аменхотепа IV.

Культура Стародавнього Єгипту. Основні досягнення давньоєгипетської цивілізації у сферах матеріального виробництва, духовної культури, архітектури та мистецтва.

2. Цивілізації та держави Стародавньої Месопотамії

Джерела та історіографія проблеми. Найдавніші держави Шумеру та Аккаду (III тис. до н.е.). Старовавилонська держава (II тис. до н.е.). Вавилонське суспільство і держава за законами царя Хаммурапі. Старо- і Середньоассирійське Царства. Новоассирійське і Нововавилонське Царства. Культура народів Стародавньої Месопотамії.

3. Греція і Передня Азія в елліністичну епоху.

Джерела та історіографія проблеми. Завоювання Олександра Македонського. Утворення імперії та її розпад. Боротьба діадохів. Утворення системи елліністичних держав. Періодизація та основні досягнення елліністичної епохи. Елліністична культура.

4. Пізня республіка у Римі (середина II – кінець I ст. до н.е.)

Джерела та історіографія проблеми. Економіка і соціально-класова структура в II-I ст. до н.е. Система класичного рабства. Боротьба за аграрні реформи в Римі. Повстання рабів на Сицилії.

Боротьба олігархії з демократією. Диктатура Сулли. Популяри і оптимати. Повстання рабів під проводом Спартака. Піднесення Помпея. Перший тріумвірат. Громадянська війна між Цезарем і Помпеем. Диктатура Цезаря. Другий тріумвірат. Антоній і Октавіан. Криза полісної системи. Основні причини падіння римської республіки. Римська культура VIII – I ст. до н.е.

5. Шляхи розвитку феодальних відносин у Західній Європі

Джерела та історіографія проблеми. Проблема генезису феодальних відносин в зарубіжній і вітчизняній історіографії. Романістична і германістична теорії. Процес феодалізації у формі синтезу. Особливості безсинтезного шляху розвитку феодалізму.

6. Чехія та Словаччина у VIII – поч. XVI ст.

Джерела та історіографія проблеми. Утворення Великоморавської держави. Місіонерська діяльність Кирила і Мефодія. Боротьба проти агресії німецьких феодалів. Падіння Великоморавської держави. Захоплення словацьких земель Угорщиною. Утворення Чеської держави. Розвиток феодальних відносин. Ріст міст. Німецька колонізація на чеські землі. Феодальна роздробленість і її подолання. Чехія – центр Священної Римської імперії. Внутрішня і зовнішня політика Карла IV. Особливості розвитку словацьких земель в складі Угорського королівства. Ідеологічні передумови гуситського руху. Діяльність та вчення Яна Гуса. Празький університет – гуситський заклад. Політична боротьба у 1415 – 1419 рр. Повстання 1419 р. у Празі. Програма чашників, таборитів. Військове мистецтво Яна Жижки. Умови “Празьких компактів”. Економічний розвиток Чехії після гуситського руху. Іржі з Подебрад. Турецька загроза і перехід Чехії під владу Габсбургів. Хроніка Козьми Празького. Карлів університет. Архітектура. Живопис. Розвиток чеської культури гуситської епохи. Чеський гуманізм XV ст.

7. Московське царство II пол. XV – XVI ст.

Джерела та історіографія проблеми. Великі московські князі Іван III та Василь III. “Збирання” руських земель. Ліквідація золотоординського панування. Війна з Литвою, Швецією, Лівонською федерацією. Відносини з Кримом. Судебник 1497 р. Система “кормління”. Зміни у соціальній структурі суспільства. Культура XIV – XV ст. Боротьба політичних угруповань за владу. Іван IV. “Вибрана рада” та її реформи. Судебник 1550 р. Стоглавий Собор. Земські собори. Політика опричнини: зміст та наслідки. Зовнішня політика Івана IV. Культура XVI ст.

8. Продуктивні сили суспільства Західної Європи в XVI – першій пол. XVII ст.

Джерела та історіографія проблеми. Розвиток економіки і соціальних відносин на селі. Розвиток продуктивних сил в промисловості. Виникнення мануфактур. Розвиток науки і техніки.

9. Росія в кінці XVII – I чверті XVIII ст. Утвердження абсолютизму

Джерела та історіографія проблеми. Загострення політичної боротьби за владу. Правління Софії. Воцаріння Петра I. Реформи I чверті XVIII ст. Військова реформа. Реформа органів центральної і місцевої влади. Церковна реформа. Боротьба з опозицією. Економічний розвиток. Соціальна політика. Табелі про ранги. Утворення нових категорій селян. Запровадження паспортної системи. Соціальні рухи. Зовнішня політика. Культура.

Внутрішня та зовнішня політика Росії в другій чверті XVIII ст. Боротьба дворянських угруповань за владу при спадкоємцях Петра I. Катерина I та Петро II. Участь Росії в Семилітній війні.

10. Війна північноамериканських колоній Англії за незалежність і утворення США

Джерела та історіографія проблеми. Соціально-економічний і політичний розвиток англійських колоній у XVII – перш. пол. XVIII ст. Зростання опозиційних настроїв. Ідеологія американського просвітництва. Б.Франклін. Т.Джефферсон, Т.Пейн. Зіткнення інтересів метрополії та колоній у 60-х рр. XVIII ст. Наростання руху опору в колоніях. Перший Континентальний конгрес. Початок війни за незалежність. Другий Континентальний конгрес і “Декларація незалежності”. Воєнні дії в 1776-1777 рр. Вирішальні перемоги американської армії. Версальський мир. Конституція 1787 р. Білль про права. Характер, особливості і підсумки першої американської революції. Історіографія проблеми.

11. Французька революція XVIII ст.

Джерела та історіографія проблеми. Причини і початок революції. “Декларація прав людини і громадянина”. Революційні клуби. Законодавство Установчих зборів. Конституція 1791 р. Законодавчі збори. Фельяни і жирондисти. Початок революційних воєн. Повстання 10 серпня 1792 р. Повалення монархії. Жирондисти при владі. Проголошення республіки. Страта Людовіка XVI. Повстання 31 травня – 2 червня 1793 р. Встановлення влади якобінців. Конституція 1793 р. Соціально-економічна і воєнна політика якобінців. Сила і безсилля терору. Загострення боротьби в середні якобінського блоку. Переворот 9 термідора. Внутрішня і зовнішня політика термідоріанського Конвенту. Конституція 1795 р. Встановлення Директорії. Криза режиму Директорії. Переворот 18 брюмера. Історіографія проблеми.

12. Османська імперія у I пол. XVI – XIX ст.

Джерела та історіографія проблеми. Завойовницька політика Османської імперії у I пол. XVI – XVII ст. Поглиблення кризи воєнно-феодальних структур імперії. Зовнішня політика в XVIII ст., російсько-турецькі війни. Східне питання наприк. XVIII – на поч. XIX ст. Реформи Селіма III та Махмуда II. Передумови і сутність реформ 1-го і 2-го періодів танзимату. Ліберально-конституційний рух у Туреччині в 60 – 70-х рр. XIX ст.

13. Японія у XVI – XIX ст.

Джерела та історіографія проблеми. Об’єднання Японії та її внутрішня і зовнішня політика у XVI-XVII ст. Революція Мейдзі 1867-1868 рр. і буржуазні перетворення в Японії. Особливості розвитку нового суспільства в Японії у 70-80-х рр. XIX ст. Ріст японських монополій на поч. XX ст., їх особливості, концерни. Російсько-японська війна і Портсмутський мир. Анексія Кореї.

14. Міжнародні відносини в кінці XIX – на початку XX ст.

Джерела та історіографія проблеми. Співвідношення сил у Європі після франко-прусської війни. Боротьба Німеччини за гегемонію в Європі. Утворення Троїстого союзу. Англо-французькі суперечності. Франко-російське зближення. Англо-німецькі суперечності на кінець XIX ст. Посилення колоніального суперництва великих держав. Перші війни за переділ світу. Іспано-американська війна. Англо-бурська війна. Російсько-

японська війна. Англо-французька угода 1904 р. Марокканська криза 1905-1906 рр. Англо-російська угода 1907 р. Створення Антанти. Боснійська криза. Друга марокканська криза (1911). Балканські війни. Військово-стратегічні плани країн Троїстого союзу і Антанти. Сараєвське вбивство і червнева криза.

15. Перша світова війна 1914 – 1918 рр.

Джерела та історіографія проблеми. Плани і сили противників. Початок війни. Воєнні дії у 1914 р. Операції на Західному і Східному фронтах. Наслідки кампанії 1914 р. Бойові дії у 1915 р. на Східному і Західному фронтах. Дарданельська операція. Воєнні дії в 1916 р. Верденська битва. Наступ російських військ на Східному фронті. Бойові дії у 1917 р. Вступ у війну США. Вихід з війни Росії. Воєнні дії в 1918 р. Брест-Литовський мирний договір. Завершення першої світової війни. Причини поразки німецького блоку. Підсумки першої світової війни.

16. Створення Версальсько-вашингтонської системи, головні етапи розвитку міжнародних відносин

Джерела та історіографія проблеми. “14 пунктів Вільсона”. Паризька мирна конференція 1919 р. Вироблення Версальського мирного договору 1919 р., його зміст. Укладення мирних договорів з іншими учасниками Четвертного союзу – Австрією (Сен-Жерменський мирний договір), Болгарією (Нейїзький мирний договір), Угорщиною (Тріанонський мирний договір) та Туреччиною (Севрський, а потім Лозанський мирний договори). Характер Версальської системи договорів в Європі, її історичні наслідки. Вашингтонська конференція 1921-1922 рр. Її наслідки. Характер версальсько-вашингтонської системи. Генуезька конференція. Рапалльський договір. Гаагська конференція. Лозаннська конференція. Виникнення нової розстановки сил на світовій арені. План Дауеса. Локарнська конференція. Боротьба Радянського Союзу за мир та роззброєння. Пакт Бріана-Келлога.

Зростання імперіалістичних суперечностей під впливом світової економічної кризи 1929-1933 рр. План Юнга. Спроби створення “пан-Європи”.

17. Сполучені Штати Америки у 1918 – 1939 рр.

Джерела та історіографія проблеми. Наслідки першої світової війни для США – перетворення країни на найпотужнішу капіталістичну державу світу. Зростання після війни масового громадського руху. Політика уряду В.Вільсона. “Трагедія Вільсона” – відмова конгресу ратифікувати Версальський мирний договір. Ізоляціоністський рух в США.

Перша післявоєнна економічна криза 1920-1921 рр. Стабілізація капіталізму в США (“проспериті”). Політика урядів Гардінга і Куліджа. Панування в державній політиці принципу “твердого індивідуалізму”.

Початок в США економічної кризи 1929-1933 рр. Спроби уряду Гувера подолати руйнівні наслідки кризи. Вимушений відхід від “твердого індивідуалізму” і поступове запровадження етатизму. Наростання кризи і перетворення її у “велику депресію” початку 30-х рр.

Президентські вибори 1932 р. та прихід до влади уряду Ф.Рузвельта. “Новий курс” Рузвельта – початок “нової ери” розвитку американського капіталізму. Зовнішня політика Рузвельта. Встановлення дипломатичних відносин з СРСР. Політика “доброго сусіда” щодо латиноамериканських країн.

Зовнішня політика США напередодні другої світової війни. “Інтернаціоналісти” та “ізоляціоністи” в США та їх вплив на політику уряду.

18. Німеччина в роки світової економічної кризи 1929 – 1933 рр.

Джерела та історіографія проблеми. Загострення економічної ситуації, репараційна проблема. Поляризація політичних сил в країні. Зростання фашистської небезпеки. Прихід фашистів до влади. Фашистська диктатура в Німеччині (1933-1939 рр.) Соціально-політична суть та соціальна база фашизму. Причини перемоги фашизму в Німеччині. Перші кроки Гітлера при владі. Соціальна політика, фашизація та мілітаризація внутрішнього життя країни, націонал-соціалістське перевиховання суспільства.

Підготовка Німеччини до війни. Порушення Гітлером воєнних статей Версальського договору та Рейнського гарантійного пакту. Позиція західних держав, їх політика “умиротворення”. Початок створення Німеччиною агресивного блоку. Захоплення Німеччиною Австрії. Мюнхенська політика західних держав та використання її Гітлером.

19. Індія у 1914 – 1980-ті роки

Джерела та історіографія проблеми. Індія в роки Першої світової війни. Зародження халіфатистського руху. Лакхнауські з’їзди Національного конгресу і Мусульманської ліги. Рух гомруля. Гандізм як ідеологія національно-визвольного руху. Англійська політика в Індії у першій чверті XX ст. Кампанії громадянської непокори. Соціально-економічне і політичне становище в Індії у період Другої світової війни. Перемога народів Індії у боротьбі за незалежність. “Курс Джавахарлала Неру” у внутрішній і зовнішній політиці. Діяльність уряду Індіри Ганді. Розвиток Індії у 80-х рр. XX ст.

20. Франція 1945 – 1990-ті роки

Джерела та історіографія проблеми. Політичне і соціально-економічне становище Франції після Другої світової війни. Початок розпаду французької колоніальної імперії. “Тимчасовий режим”. Четверта республіка. Конституція Четвертої республіки. Політична боротьба в роки Четвертої республіки. Франція і виникнення військово-блокової системи в Європі. Політика Франції в німецькому питанні. Розпад французької колоніальної імперії. Війна в Алжирі. Падіння Четвертої республіки. Встановлення режиму “особистої влади”.

П’ята республіка. Конституція П’ятої республіки. Зовнішня і внутрішня політика де Голля. Франко-західнонімецькі відносини. Надання незалежності Алжиру. Криза П’ятої республіки і масові молодіжні виступи. Відставка де Голля. Прихід до влади Помпиду. Президентство Ж. д’Естена.

Особливості політичних підходів президента Міттерана. Сучасне політичне життя і зовнішня політика Франції. Уряд Ж. Ширака.

21. Польща у 1945 – 1990-ті роки

Джерела та історіографія проблеми. “Польське питання” у 1945 р. Діяльність Тимчасового уряду національної єдності. Соціально-економічні перетворення. Громадянська війна на сході Польщі. Операція “Вісла”. Конституція 1952 р. Соціально-політична криза 1956 р. Прихід до влади нового керівництва на чолі з В.Гомулкою. Загострення суспільно-політичної кризи та події в Гданську у 1970 р. Прихід до керівництва Е.Герека. Загострення соціально-економічного становища у 1980 р. Розгортання страйкового руху. Утворення незалежних профспілок “Солідарність”. В.Ярузельський. Запровадження воєнного стану в грудні 1981 р. Проведення “круглого столу” з опозицією. Президент Л.Валенса. Соціально-економічні, політичні реформи поч. 90-х рр. Президент О.Квасневський. Зовнішня політика.

22. Міжнародні відносини (1945 – 1990-ті роки)

Джерела та історіографія проблеми. Головні політичні підсумки Другої світової війни. Потсдамська конференція і її рішення. Створення ООН. Паризька мирна конференція. Мирні договори з колишніми європейськими союзниками гітлерівської Німеччини.

Початок “холодної війни” у міжнародних відносинах. Її причини і характер. “Доктрина стримування”. “Доктрина Трумена”. “План Маршалла”. Створення НАТО. Розкол Німеччини. Політичні аспекти оволодіння США і СРСР ядерною зброєю. Виникнення біполярної системи у міжнародних відносинах. Розвиток системи військових баз і військово-політичних блоків. СЕАТО і Багдадський пакт. СЕНТО. Кубинська (Карибська) криза. Конфлікти на Близькому Сході. Договори ОСО-I, ОСО-II.

Глобальні проблеми сучасного світу. Міжнародне співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища, охорони здоров’я і подолання голоду в третьому світі. Усунення загрози ядерної війни і розповсюдження ядерної зброї. Революції у Східній Європі. Об’єднання Німеччини. Кінець “холодної війни”.

Список рекомендованої літератури

1. Балух В.О., Коцур В.П. Історія Стародавнього Риму. – Чернівці: б/в, 2005. – 457 с.
2. Балух В.О., Макар Ю.І. Історія Стародавньої Греції. – Чернівці: б/в, 2001. – 346 с.
3. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Академвидав, 2006. – 688 с.
4. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до ХХ століття. 2-е вид.: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1998. – 616 с.
5. Бродський Р.М. Нова історія країн Азії і Африки 1871–1917. – Львів: Вища шк., 1986. – 333 с.
6. Бродський Р.М. Нова історія країн Азії і Африки 1642–1870. – Львів: Вища шк., 1979. – 284 с.
7. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002 рр.): Навч. посіб. – К.: Либідь, 2004. – 624 с.
8. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія Європи та Америки 1918–1945 рр. – К.: ВД “Слово”, 2008. – 652 с.
9. Гончарук П.С. Історія України. Курс лекцій з найдавніших часів до початку ХХ століття. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 524 с.
10. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ – ХХ ст. К.: Генеза, 1996. – 360 с.
11. Давня історія України. Том 1. Первісне суспільство / авт. кол.: Березанська С.С., Гладилін В.М., Гладких М.І. та ін. – К.: Наукова думка, 1997. – 559 с.
12. Давня історія України: Навч. посібник: У 2 кн. – Кн. 1. – К.: Либідь, 1994. – 240 с.; Кн.2. – К.: Либідь, 1995. – 224 с.
13. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. – Львів: Світ, 1991. – 576 с.
14. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. – К.: Абрис, 1994. – 256 с.
15. Залізняк Л. Первісна історія України: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 1999. – 263 с.
16. Зашкільняк Л.О., Крикун М.Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів, 2002. – 752 с.
17. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). – Вінниця: ФОЛІАНТ, 2003. – 560 с.
18. Історія західних та південних слов'ян ХХ століття. – Навч. посібник / Є. П. Пугач, С. Ю. Страшнюк, Р. М. Постоловський. – Х.: Око, 1998. – 462 с.
19. Історія південних і західних слов'ян. Підручник. – К.: Наук. думка, 1987. – 567 с.
20. Історія України / За ред. В. Смолія – К.: Альтернативи, 1997. – 424 с.
21. Історія України / Керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Львів: Світ, 1996. – 488 с.
22. Історія України ХХ – початку ХХІ століття / За заг. ред. Смолія В. – К: Знання, 2004. – 582 с.
23. Історія України. – Львів: Світ, 2003. – 520 с.
24. Історія України. Курс лекцій у двох книгах. – К.: Либідь. – Кн. 1. – 1991. – 570 с.; Кн.2. – 1992. – 462 с.
25. Історія України. Нове бачення. В 2-х томах. – К.: Україна, 1995. – Т.1. – 350 с.; Т. 2. – 494 с.
26. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Леоніда Зашкільняка. – Львів: ЛНУ ім. І. Я. Франка, 2001. – 660 с.
27. Козицький А. Новітня історія країн Азії та Африки (1918-1999). Курс лекцій. – Львів, 2000. – 158 с.
28. Коріненко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945 рр.) : навч. посіб. для студ. іст. спец. вищих навч. закл. / П. С. Коріненко. – Тернопіль : Астон, 2002. – 296 с.

29. Крижанівська О.О., Крижанівський О.П. Історія Середніх віків: Вступ до історії західно-європейського Середньовіччя. Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2004.
30. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. – Київ: Либідь, 2000. – 453 с.
31. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 284 с.
32. Кріль М.М. Історія Словаччини : Навч. посіб. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 264 с.
33. Кучменко Е. М. Історія культури Західної Європи і Америки: Навч. посіб. – К.: Стило, 1997. – 240 с.
34. Манжола В.А., Білоусов М.М., Гайдуков Л.Ф. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки). Підручник. – Київ: Либідь, 1999. – 558 с.
35. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 рр.): Підручник / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. – К.: Либідь, 2001. – 22 с.
36. Міцик Л. М. Новітня історія зарубіжних країн: Курс лекцій. – Ніжин: НДПУ, 2001. – 345 с.
37. Новітня історія країн Європи та Америки 1918-1945 роки: Навчальний посібник / В.П.Газін, С.А.Копилов. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Слово, 2003. – 472с.
38. Новітня історія України. 1900 – 2000 / Слюсаренко А., Гусев В., Дрогжин В. та ін. – К.: Вища школа, 2000. – 663 с.
39. Історія Стародавнього Риму: підруч. для студентів спец. 014.03 "Серед. освіта" (Історія) / Олег Петrenchко ; Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобиц: ДДПУ ім. Івана Франка, 2017. – 576 с.
40. Політична історія XX ст.: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. Ф. Салабай (кер. авт. колективу), Я. А. Титаренко, Л. О. Панчук та ін. – К.: КНЕУ, 2002. – 156 с.
41. Полонська-Василенко Н. Історія України. У 2-х т. – К.: Либідь, 1992. – 585 с.; 606 с.
42. Рибалка І. К. Історія України: Підручник для вузів. – Харків: Основа. – Ч. 1. – 1995. – 448 с.; Ч. 2. – 1997. – 547 с.
43. Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу: Курс лекцій: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 1997. – 464 с.
44. Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки. – К. Либідь, 2007. – 560 с.
45. Семененко В.І., Радченко Л.О. Історія України з прадавніх часів до сьогодення. – Харків: Торсінг, 2000. – 496 с.
46. Сергійчук І.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець XX ст.). – Суми: Університетська книга, 2003. – 288 с.
47. Смолій В. А., Степанков В. С. Історія України: Давні часи та середньовіччя. – К.: Освіта, 2001. – 270 с.
48. Ставнюк В. Історія Давньої Греції. – Чернівці: Місто, 2022. – 552 с.
49. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісного суспільства. – К.: Либідь. – 1999. – 240 с.
50. Турченко Ф. Г., Мороко В. М. Історія України. Кінець XVIII – поч. XX ст. – К.: Генеза, 2000. – 424 с.
51. Хрестоматія з історії середніх віків: в 2-х томах / За ред. М. П. Граціанського, І. С. Сказкіна. – К.: Радянська школа, 1951 – 1952.
52. Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945 рр.: Навч. посібник для студ. вищ. закладів освіти. – К.: Либідь, 1997. – 232 с.
53. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків: У 3 т. – Львів: Світ, 1990. – Т. 1. – 319 с.; Т. 2. – 1991. – 392 с.; Т. 3. – 1992. – 456 с.
54. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Вид. 2-е, переробл. та розшир. – К.: Критика, 2005. – 584 с.

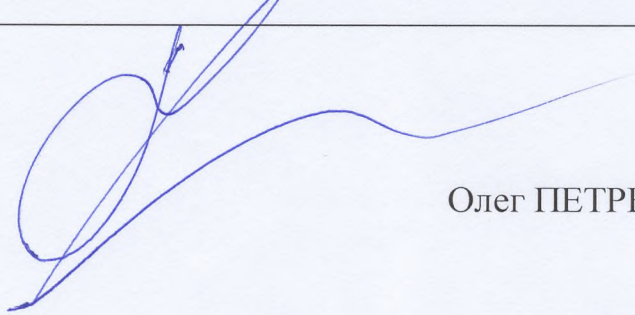
55. Яровий В. І. Новітня історія країн Східної Європи (40-ві – 90-ті роки XX ст.): Курс лекцій. – К.: Либідь, 1997. – 269 с.
56. Яровий В.І. Історія південних і західних слов'ян. Підручник. – К.: Знання, 2001. – 569 с.
57. Яровий В.І. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття: підручник для вищих навчальних закладів. – К.: "Генеза", 2005. – 816 с., карти.

Критерії оцінювання знань

Оцінювання знань на вступному випробуванні проводиться за шкалою 100-200 балів:

Кількість балів	Вимоги
1-99	Правильні відповіді на питання білета та додаткові питання відсутні.
100	Відповіді на питання білета відсутні, на переважну більшість додаткових питань відповіді неправильні
110	Володіння матеріалом фрагментарне. На більшість питань відповіді відсутні, на додаткові питання дано неповні відповіді з великою кількістю помилок та неточностей.
120	Відповіді на питання білета неповні, частково відсутні, зміст жодного з питань не розкритий повною мірою, допущено багато грубих помилок.
130	Відповіді на окремі питання відсутні. Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами у знаннях.
140	Відповіді на питання неповні, їх зміст розкрито лише частково. Допущено низку грубих помилок та неточностей.
150	Відповіді на окремі питання неповні, їх зміст розкрито лише частково. Допущено чимало неточностей та помилок.
160	Відповіді загалом правильні, їх зміст у цілому розкрито. Проте у процесі відповіді допущено низку неточностей та помилок.
170	Відповіді в основному правильні, їх зміст загалом висвітлено. Відтворення матеріалу свідоме і повне, з деякими неточностями.
180	Відповіді на питання повні, їх зміст розкрито на достатньому рівні. Продемонстровано знання історичної термінології. Судження логічні і обґрунтовані.
190	Відповіді на питання повні, їх зміст розкрито на високому науковому рівні. Продемонстровано володіння основними термінами.
200	Володіння матеріалом глибоке та усвідомлене. Відповіді на питання вичерпні. Виклад матеріалу обґрунтований, логічний та переконливий. Присутнє уміння давати оцінку історичним явищам і процесам. Вільне оперування основними термінами.

Голова предметної комісії

Олег ПЕТРЕЧКО